

NİĞDE TÜRK OCAĞI'NIN KURULUŞU VE İLK FAALİYETLERİ (1924-1926)*

Nevzat TOPAL**

ÖZET

Fiili olarak 1911 senesinde kurulan Türk Ocakları Milli Mücadele sonrasında yeniden teşkilatlanmaya gitmiştir. Niğde Türk Ocağı Milli Mücadele sonrası kurulan teşkilatlardan birisidir. Ocağın kuruluşunu ve ilk faaliyetlerini Niğde'de yayınlanan ve elimize ulaşabilen gazete nüshalarında yer alan haberlerden istifade ederek değerlendirdik. Bugüne kadar kütüphane ve arşivlerde Niğde Gazetelerine ait tam bir koleksiyon bulmam mümkün olmamıştır. Bu sebepten de Niğde Türk Ocağının kuruluşu ve faaliyetlerine dair bir çalışma yapılamamıştır. Ancak Niğde Türk Ocağına 1925 tarihinde başkanı seçilen Hasan Hüsnü (Savaşçın) Bey'in oğlu Mehmet Yılmaz Savaşçın vasıtasıyla temin ettiğimiz gazete ve belgelerden Ocağın kuruluşu ve faaliyetlerini aydınlatmak mümkün olmuştur.

Elimizde mevcut olan gazete ve belgelerden Niğde Türk Ocağı Eylül 1924'te kurulmuştur. İlk İdari Heyeti Reisi C. Şehabeddin (Tüzün) Bey'dir. Bu kişinin meşhur şair C. Şehabeddin olabileceği şeklinde yanlış bir kanaat hâkimdir. Ancak yapılan çalışmada Şehabeddin'in Niğde'de avukatlık mesleğini icra ettiği ortaya çıkarılmıştır. Şehabeddin Bey'in kısa süreli (yaklaşık altı ay) yönetimini takiben 9 Ocak 1925'te yapılan kongrede yönetim değişmiştir. İkinci İdari Heyet Reisi olarak Hasan Hüsnü (Savaşçın) Bey seçilmiştir. Elimizdeki bulunan Türk Ocakları Üyelerine Mahsus Hüviyet varakasında Niğde Türk Ocağı'nın 1 numaralı üyesi Hüsnü Beydir. Hüsnü Bey kısa sürede Ocağı teşkilatlandırıp faal hale getirmiştir. Niğde Türk Ocağı yaptıkları etkinlikler ile Niğde'nin kültürel hayatına önemli hizmetlerde bulunmuştur. Elimizdeki sınırlı belgeler ışığında bugüne kadar çalışılmamış olan Niğde Türk Ocağının kuruluşu ve ilk faaliyetleri değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Niğde, Niğde Türk Ocağı, Niğde Basını, Türk Yurdu, Şehabettin Tüzün, Hüsnü Savaşçın.

---

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Niğde Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, El-mek: nevzattopal@hotmail.com

THE ESTABLISHMENT AND FIRST ACTIVITIES OF NİĞDE TÜRK OCAĞI (1924-1926)

ABSTRACT

“Türk Ocakları” which had been established in 1911 was re-organized after national conflict. “Niğde Türk Ocağı” was one of the establishments organized after national conflict. We evaluated the establishments and first activities of “Ocak” from the news of some newspapers we could obtain which had been published in Niğde. It was impossible to find a full collection of Niğde newspapers in libraries and archives. So, no researches were made about the activities and establishment of “Niğde Türk Ocağı”. It was possible to mark the activities and establishment of “Ocak” from the newspapers and documents that we could obtain by Mehmet Yılmaz Savaşçın who was the son of selected chairman of “Niğde Türk Ocağı” in 1925 Hasan Hüsnü (Savaşçın).

According to documents and newspapers we had, “Niğde Türk Ocağı” was established at September 1924. First chairman of administrative board was C. Şehabeddin (Tüzün). There is a misbelief about this person for he can be the famous poet C. Şehabeddin. But in this study it was discovered that Şehabeddin had worked as lawyer in Niğde. The administrative board changed at the congress in January 9 1925 after Şehabettin Bey’s short (about six months) regimen. Hasan Hüsnü (Savaşçın) was selected as the chairman of second administrative board. According to identity certificate which was only for members of “Türk Ocakları” the first numbered member was Hüsnü Bey. Hüsnü Bey had organized and functionalized the “Ocak” in a short time. “Niğde Türk Ocağı” supported to cultural life of Niğde with its activities. The establishment and first activities of “Niğde Türk Ocağı” was evaluated for the first time by our limited documents.

Key Words: Niğde, Niğde Türk Ocağı, Niğde Press, Türk Yurdu, Şehabettin Tüzün, Hüsnü Savaşçın.

Giriş

Fiili olarak 20 Haziran 1327 (Miladi 3 Temmuz 1911) tarihinde kurulan Türk Ocakları 12 Mart 1328 (Miladi 25 Mart 1912) de resmi kuruluşunu tamamlamıştır¹. Türk Ocaklarının şube sayısı 1918 yılına kadar 35’e ulaşmıştır². Ancak açılan şubeler içerisinde Niğde bulunmamaktadır. Mondros Mütarekesi sonrası Anadolu’da başlayan işgaller sonrası işgalci kuvvetler tarafında ocakları kapatılan Türk Ocaklılar, Milli Mücadele döneminde Atatürk’ün gösterdiği yolda hareket etmişler, işgaller karşısında düzenlenen mitingler ve protestolarda en ön safta yer almışlardır³.

¹ İbrahim Karaer, *Türk Ocakları ve İnkılâpları (1912-1931)*, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü (Doktora tezi), Ankara 1989, s. 18-19; Türk Ocaklarının Tarihi gelişimi ile ilgili olarak bkz. (Yusuf Sarıncay, *Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları 1912-1931*, Ötüken, İstanbul 1994; Yusuf Bayraktutan, *Türk Fikir tarihinde Modernleşme Milliyetçilik ve Türk Ocakları (1912-1931)*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1996; Hüseyin Tuncer, *Türk Yurdu (1911-1931) Üzerine Bir İnceleme*, Kültür Bakanlığı, Ankara 1990).

² Karaer, *agt*, s. 28.

³ Karaer, *agt*, s. 30.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/7 Summer 2013

Büyük Taarruz sonrası Türk Ocakları yeniden teşkilatlanmaya başlamıştır. Milli Mücadele sonrası 15 Ekim 1922 tarihinde ilk açılan ocak, İzmir Türk Ocağı'dır. Bunu 22 Ekim 1922 tarihinde açılan Bursa Türk Ocağı takip etmiştir. Ankara Türk Ocağı'nın 29 Aralık 1922 tarihli açılışında konuşma yapan Hamdullah Suphi 19 şubenin açılmış olduğunu söylemektedir. Aralık 1923 tarihinde açılan ocak sayısı 60'a; 1924 yılı sonuna kadar ise 125'e ulaşmıştır⁴.

1. Niğde Türk Ocağı'nın Kuruluşu

Niğde Türk Ocağı 1924 senesi içerisinde kurulmuştur. Nida Gazetesi'nin 16 Şubat 1925 tarihli sayısında Niğde'de Türk Ocağı'nın kuruluşuna dair önemli bir bilgi yer almaktadır. Beş Yıldız ismini kullanan yazarın "İkinci Mektup" başlıklı yazısında Niğde Türk Ocağı'nın 5-6 ay evvel teşkil edildiği belirtilmiştir⁵. Bu habere göre Niğde Türk Ocağı kuvvetle muhtemel 1924 yılının Eylül ayında kurulmuştur.

2. Niğde Türk Ocağı'nın İlk İdari Heyeti

Niğde Türk Ocağı'nın kurulduğu gün hakkında kesin bir bilgi verilemediği gibi ilk idari heyetinin tamamı hakkında da bir kayıt tespit edilememiştir. Ancak Niğde'de neşredilen gazetelerde Niğde Türk Ocağı'nın ilk idari heyetine ait bazı bilgiler yer almaktadır.

Gazete haberlerinden C. Şehabeddin⁶ (Tüzün) Bey'in başkan, Ferid Bey'in ise kâtip olarak görev yaptıkları anlaşılmaktadır⁷. C. Şehabeddin ve Ferid Bey, Eylül 1924'ten 9 Ocak 1925 (Bu tarihte yeni idari heyet oluşturulmuştur) tarihine kadar yaklaşık 4 ay süreyle hizmet etmişlerdir. Ferid Bey 9 Ocak 1925 tarihli kongrede de yeni yönetime girmiş; kâtip olarak görevlendirilmiştir.

2.1. Niğde Türk Ocağı İlk İdari Heyetinin Faaliyetleri

Niğde Türk Ocağı'nın ilk idare heyetinin yoğun bir faaliyeti görülmemektedir. Ocağın tespit edebildiğimiz tek faaliyeti, Ziya Gökalp'in 25 Ekim 1924 tarihinde vefatı üzerine Türk Ocakları genel merkezine çektiği taziye telgrafıdır. Niğde Türk Ocağı Reisi tarafından 27 Ekim 1924 tarihinde çekilen bu telgrafta; "Ulu müşidimiz Gökalp'in ebediyete ziyâyla ağlayarak teessüratımıza iştirak eyleriz" denilmiştir⁸. İlk idare heyeti 4 ay gibi kısa bir süre görevde kalabilmiştir. Bu süre zarfında faal bir şekilde çalışmadıkları gazetelerde çıkan haberlerden anlaşılmaktadır⁹.

Niğde Türk Ocağı'nın gerektiği şekilde faal olarak çalıştırılmadığı düşüncesi ile Aralık 1924 tarihinden itibaren Ocak Başkanı C. Şehabeddin aleyhinde gazetelerde haberlerin yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle A. Rıza Bey, Habib Ziya Bey ve Niğde Türk Ocağı Kâtibi Ferid Bey'in yazıları dikkat çekmektedir. Nida Gazetesi'nin 23 Aralık 1924 tarihli nüshasında "Üç Sütunda Üç İmza" başlıklı yazı ile C. Şehabeddin aleyhinde yazılar yayınlanmıştır¹⁰.

C. Şehabeddin, Nida Gazetesi'nin 23 Aralık 1924 tarihli nüshasında aleyhinde çıkan yazılara Feryad Gazetesinin 25 Aralık 1924 tarihli nüshasında cevap vermiştir. Bu eleştirisi

⁴ Karaer, *agt*, s. 30-32.

⁵ Beş Yıldız, "İkinci Mektup", *Nida*, I/10 (16Şubat 1341), s. 3.

⁶ Niğde Türk Ocağı'nın ilk kurucusu C. Şehabeddin Bey'in adı *Feryad Gazetesi*'nin 24. sayısı dışındaki gazete haberlerinde kısaltılarak C. Şehab olarak kullanılmıştır. 1934 sonrası *Tüzün* soyadını almıştır. Babası Cemal, annesi *Küçük Kadın*'dir. Avukatlık mesleği ile meşgul olmaktadır. Niğde Merkez, Yenice Mahallesi, Cilt No: 21, Hane No: 105 numarada kayıtlıdır. 26 Nisan 1926'da vefat etmiştir. Nüfus Kayıt örneğinde Şahabettin Tüzün olarak kaydedilmiştir. (Nüfus Kayıt Örneği)

⁷ *Feryad*, I/24 (25 Kânunuevvel 1340), s. 2; *Nida*, I/5 (12 Kânunusani 341), s. 2-3.

⁸ *Türk Yurdu*, Cilt I, Sayı 3 (Kânunuevvel 1340), s. 229.

⁹ Beş Yıldız, "İkinci Mektup", *Nida*, I/10 (16Şubat 1341), s. 3.

¹⁰ *Feryad*, I/24 (25 Kânunuevvel 1340), s. 2

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/7 Summer 2013

yazılarının A. Rıza, Habib Ziya ve Ferid Bey tarafından yazıldığı anlaşılmaktadır¹¹. C. Şehabeddin *Hüviyetler*¹² başlıklı yazısına Ali Rıza Bey tarafından yapılan eleştiriye cevap vermiştir. Habib Bey'in eleştirilerine cevaben Türk Ocağının yakın bir gelecekte yükselişe geçeceğini söylemekle yetinmiştir. C. Şehabeddin en çok Ferid Bey'in hakkında yazdıklarına tepki vererek uzun bir cevap hazırlamıştır.

Şehabeddin Bey, Ferid Bey'in Türk Ocağı Kâtibi olduğunu belirterek Ocağın icraatını gazete sütunlarında değil de Ocak heyeti çalışmaları sırasında değerlendirmesinin doğru olduğunu söylemiştir. Ferid Bey'in Ocak yönetimine ait bu eleştirileri gazete sütunlarına taşınmasını doğru olmadığını; ayrıca memur olması hasebiyle de bu durumun yasak olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Ferid Bey'in yazılarını *bi-Muhaba* imzasıyla yazdığı ve bu durumun herkesçe malum bulunduğunu; Ferid Bey'in hukuki mevzuatları hafife aldığı ve bu hususun amirler tarafından takip edilmesine işaret etmiştir¹³.

Niğde Türk Ocağı'nın Birinci İdari heyetinin çalışmalarının yetersizliği hakkında yönetim değişikliğinden sonrada gazetelerde çıkan haberlerde eleştirilmiştir. Nida gazetesindeki 16 Şubat 1925 tarihli Beş Yıldız ismiyle yazılan bir yazıda bu husus dile getirilerek eleştirilmiştir. Bu haberde Niğde Türk Ocağı'nın ilk idare heyetini yaklaşık 4 ay süre ile görevde kaldığı halde (C. Şehabeddin Bey başkanlığındaki idare kast ediliyor) hiçbir faaliyet sergilemedikleri ifade edilmiştir¹⁴.

3. Niğde Türk Ocağı Kongresi ve Yeni İdari Heyetin Oluşturulması

C. Şehabeddin hakkında yazılanlar ve oluşan muhalefet üzerine Niğde Türk Ocağı kongresinin toplanması kararlaştırılmıştır. Nida Gazetesi'nin 5 Ocak 1925 tarihli nüshasında Niğde Türk Ocağı Başkanlığının bir duyurusu yer almaktadır. Bu duyuruda isimlerine davetiye tezkeresi yazılmış olan üyelerin 9 Ocak 1925 Cuma günü, Akşam saat yedide kütüphane salonunda toplanmaları hususunda bir haber yer almıştır¹⁵.

Yapılan bu davetiye üzerine Niğde Türk Ocağı kongresi 9 Ocak 1925 Cuma günü Vali Salih Cemal Bey başkanlığında toplanmıştır. Kongrede Türk Ocağı Başkanı Şehabeddin Bey yaptığı bir konuşma ile istifasını bildirmiştir¹⁶. Bu istifanın ardında Vali Salih Cemal Bey seçimlere geçilmeden ilginç bir konuşma yapmıştır. Bu konuşmada Vali Bey geçen seçimde bir önceki heyetin kendilerini seçecek kişileri davet etmeme gibi çalışmaların olduğunu bu seçimde bu gibi hususların olmamasını temenni ettiğini söylemiştir. Bu sözler Niğde gençleri ve heyeti sabıka tarafından sitemle karşılanmıştır. Türk Ocağı eski başkanı Şehabeddin Bey böyle mert olmayan girişimlere heyetin tenezzül etmeyeceğini bildirerek bu sözlerin kaynağını Vali Bey'e yöneltmiştir. Vali Bey durumu sükût ederek karşılamıştır¹⁷.

Bu konuşmaları devam ettiği sırada Naci Bey ayağa kalkarak propaganda yapmak üzere heyetten müsaade istedi ve heyetin kısa süreli de olsa resmi ortamda uzaklaştırılmasını talep etti. Bu talep üzerine propaganda başlamıştır. Kongreyi oluşturan heyetin üçte ikisini muallimler teşkil

¹¹ *Feryad*, I/24 (25 Kânunuevvel 1340), s. 2.

¹² C. Şehabeddin'in "*Hüviyetler*" başlıklı yazısına Ali Rıza Bey Nida gazetesinin 23 Aralık 1923 tarihli nüshasında; "*Vahdet-i Milliye*" ye indirilmiş *azgın bir yumruk*" şeklinde eleştiri yapmıştır. bu eleştiri üzerine Şehabeddin Bey, Hüviyetten kastının "*memleket ve milliyet başkılığı gibi nüfus kaydı değil; hüviyet ilmiye ve fikriye maksat idiğinden gösterdikleri titizliği pek bisûd (faydasız) görürüm*" şeklinde cevap vermiştir. (*Feryad*, I/24 (25 Kânunuevvel 1340), s. 2).

¹³ *Feryad*, I/24 (25 Kânunuevvel 1340), s. 2.

¹⁴ *Nida*, I/10 (16 Şubat 1341), s. 3.

¹⁵ *Nida*, I/4 (5 Ocak 1925), s. 4.

¹⁶ Türk Ocağı seçimi ile ilgili haberde Vali Bey denilmiş ancak valinin adı zikredilmemiştir. Nida Gazetesinin 4 sayısında Vali Salih Cemal Bey'in Muhterem halkıma başlıklı bir yazıda ismi zikredilmiştir. (*Nida*, I/5 (12 Kânunusani 341), s. 3)

¹⁷ *Nida*, I/5 (12 Kânunusani 1341), s. 3.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/7 Summer 2013

etmektedir. Orta Mektep Müdürü Hüsnü Bey'in (Savaşçın) işareti ile Naci Bey propagandasını gerçekleştirmiştir. Naci Bey'den sonra söz alan Orta Mektep Müdürü Hüsnü Bey; “*Ben heyeti idareye girerim ama kendi azalarımı kendim intihap etmek şartıyla diyerek*” adaylığını ilan etmiştir¹⁸. Yapılan seçim muallimleri istediği şekilde gerçekleşmiştir. Bu seçimler sırasında C. Şehabeddin ve İsmail Hakkı Bey azınlıkta kalmış ve istedikleri gibi bir yönetim oluşturamamışlardır. Hatta seçim sonrası C. Şehabeddin Bey; “maalesef halk fırkası adayları burada kaybetti” diyerek ciddi bir latife yapmıştır¹⁹. Bu seçimler sırasında oluşan muhalefetin artarak devam ettiği görülecektir.

3.1 Niğde Türk Ocağı İdari Heyeti

9 Ocak 1925 günü gerçekleştirilen seçil ile Niğde Türk Ocağı yönetimi aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur²⁰.

Niğde Türk Ocağı İdare Heyeti (Yönetim Kurulu)

Görevi	Adı	Vazifesi
Reis/Başkan	Hüsnü (Savaşçın) ²¹	Orta Mektep Müdürü.
Kâtip	Ferid	İşkân Memuru.
Muhasip	Naci (Erdem) ²²	Orta Mektep Riyaziye Muallimi
Veznedar	Abdullah İzzet	Doktor
Murahhas	Ali Rıza	Diş Tabibi
Aza	Ali (Tahsin Efendizade Ali)	Meclis İdare Vilayet Azası
Aza	Rahmi Beyler	Orta Mektep Tarih ve Coğrafya Muallimi.

Niğde Türk Ocağı Başkanı Orta Mektep Müdürü Hüsnü Bey'in (Savaşçın)²³ oğlu Mehmet Yılmaz Savaşçın'ın verdiği belge ve resimlerden bir takım bilgilere ulaşmak mümkün olmuştur. 9 Ocak 1925 tarihinde gerçekleşen Niğde Türk Ocağı Heyeti'ne seçilen Başkan Hüsnü Bey, Muhasip Naci Bey ve Aza Rahmi Beylerin buldukları bir resim mevcuttur. Resmin altında Hüsnü Bey tarafından düşülen 24 Kânunuevvel 1340 (24 Aralık 1924) tarihi ve imzası yer almaktadır. (Resim 2)

Temin ettiğimiz belgeler arasında Türk Ocağı Üyelerine mahsus düzenlenmiş olan bir hüviyet varakası mevcuttur. Bu hüviyet varakasının Niğde Türk Ocağı adına düzenlenmiş olduğunu görüyoruz. Niğde Türk Ocağı'nın 1 nolu üyesi olarak düzenlenen bu belge Hüsnü Bey'e aittir. Bu belgede yer alan bilgiler şu şekildedir²⁴.

¹⁸ *Nida*, I/5 (12 Kânunusani 1341), s. 3.

¹⁹ *Nida*, I/10 (16 Şubat 1341), s. 3.

²⁰ *Nida*, I/5 (12 Kânunusani 341), s. 2; Türk Yurdu, “Niğde Ocağı'nın Yeni İdare Heyeti”, Cilt I, Sayı 6 (Mart 1341), s. 589.

²¹ Hasan Hüsnü Savaşçın, 1893 Kışlaçay doğumludur. Babası Mehmet, annesi Gülperi'dir. Sakarya İli, Geyve İlçesi, Kışlaçay Köyü, Cilt No: 63, Hane No: 13'de kayıtlıdır. (Nüfus kayıt Örneği), Vefat tarihi nüfus kayıt Örneğinde 10 Nisan 1958 tarihi olarak kaydedilmiş ise de bu tarihin 5 Nisan 1958 tarihi olduğunu görmekteyiz. Gazetelere verilen ilanında 5 Nisan Cumartesi günü Küçük Yalı Bahar Sokak, No: 4'deki evinde geçirdiği kalp krizi neticesinde vefat ettiği; 7 Mart Pazartesi günü öğle namazını müteakip Küçükyalı Camiinde cenaze namazının kılınarak defnedileceği belirtilmektedir. (*Cumhuriyet Gazetesi*, 6 Nisan 1958, s.3).

²² Mutlu Erdem ile yaptığımız mülakatta amcası Naci Erdem olduğunu belirtmiştir. (Mutlu Erdem, 1942 Niğde doğumlu)

²³ Hüsnü Bey (Savaşçın) ile ilgili geniş bilgi için bkz. (Sapançalı Hüsnü, *Karamanoğulları Hayat ve Vekâyi' Tarihiyyeleri*, (haz. Nevzat Topal), Kömen Yayınları, Konya 2010, s. 1-15.).

²⁴ Niğde Türk Ocağı Hüviyet Varakası (Resim 1b),

Adı ve Sanı : Cenkcioğullarından Hüsnü Bey
 İşi ve Görevi : Niğde Orta Mektep Müdürü
 Verdiği Aylık : senede dört lira
 Doğduğu Yer : Sapanca
 Doğum Tarihi : 1309
 Girdiği Tarih : Niğde Ocağı müessislerinden ve İdare Heyeti Reisi

Belgenin altında ayrıca Konya Türk Ocağına 1337 tarihinde girdiğine dair bir not düşülmüştür²⁵.

Niğde Türk Ocağının Eylül 1924 tarihinde kurulduğu gazete haberlerinden anlaşılıyor ise de bu belgede Niğde Türk Ocağının kurucularından ve idare heyeti reisi olarak Hüsnü Bey gösterilmektedir. Ayrıca Hüsnü Bey belgede 1 nolu sırada kaydedilmiştir. Bu durum Niğde'de Eylül 1924 tarihinde itibaren Türk Ocağı kuruldu ise de çok atıl durumda olduğu ve faaliyete geçirilemediğini göstermektedir²⁶. Niğde Türk ocağının faal olarak ilk kurucusu ve başkanı Hüsnü Bey'dir.

Mart 1926 tarihli Niğde Türk Ocağı Kongresi

Niğde Türk Ocağı kongresi kütüphanede Mart²⁷ 1926 tarihinde toplanmıştır. Toplantıyı yönetmek üzere başkanlığa Maarif Müdürü Haydar Bey, kâtipliklerde Halid ve Hamid Emin Beyler seçilmişlerdir. Bu seçimden sonra Niğde Türk Ocağı idare heyeti namına Hüsnü Bey beyanatta bulunarak 1 senelik yaptıkları çalışma hakkında bilgi vermiştir. Bu açıklamalardan sonra Hüsnü Bey bundan böyle idari heyete dâhil olmayacağını söyleyerek kendisine oy verilmemesini rica etmiştir. Müteakiben Doktor Ekrem Bey, azadan Halid, Ferid ve Hamid beyler ocağın çalışmaları hakkında görüşlerini anlattılar.

Başkan Haydar Bey seçime geçileceğini her arkadaşın 7 isim yazmaları gerektiğini söyledi. Seçim sonrası şiddetli bir münakaşa başlamıştır. Çok oy alanlardan Hüsnü, Ferid, Diş tabibi Ali Rıza Beyler mazeretlerinden bahisle idare heyetine giremeyeceklerini dikkate almalarını söylediler.

Ekrem, Halid, Şefik ve Hayrettin Beyler bu duruma itiraz ettiler, Ekrem Bey, "...bir buçuk seneden beri ocağı idare eden Hüsnü Bey'in her halde kabul etmesi lazım geldiğini, diğer arkadaşları ile çekilirse bu gidişle ocağın infisah (feshedilme) edeceğini" dile getirmiştir. Halid Bey aynı görüşte olduğunu söylemiş olmakla beraber; "...arzuları hilafında zorla idare heyetine konulacak arkadaşların huzuru kalp ile çalışamayacaklarını ocak işlerinin tamamen yüz üstü kalacağını" dile getirmiştir. Hayreddin Bey ise; "Hüsnü Bey ve arkadaşlarının idare heyetinde çalışmaya vicdanen borçlu olduklarını aranın bu suretle tecelli etmiş olduğundan derneğin arzusuna hürmet icap ettiğini" dile getirmiştir²⁸.

Hüsnü Bey tekrar söz alarak Niğde Türk Ocağında 1,5 senedir çalışmakta olduğunu, idare heyetine Naci, Ferid Beyler ile beraber çoktan kararlaştırdıklarını bundan dolayı özrünü dile getirmiştir. Ferid ve Rıza Beyler tekrar ısrar ettiler. Kongre başkanı Haydar Bey münakaşaya müdahale ederek oyların ekseriyeti dikkate alınarak idare heyetinin oluşturulacağını arzu etmeyen kişilerin sonradan istifa edebileceklerini söyleyerek münakaşaya son verdi. Daha sonra denetleme

²⁵ Niğde Türk Ocağı Hüviyet Varakası (Resim 1b),

²⁶ *Nida*, I/10 (16Şubat 1341), s. 3. (Gazetesinin bu nüshasında Türk Ocağının 5-6 ay evvel kurulduğu şeklinde bir haber yer alıştır.)

²⁷ Gazetede kongrenin yapıldığı gün silinmiş veya tahrip olmuş olduğundan okunamamıştır. Gazete 17 Mart 1926 tarihli olduğuna göre kongre bu tarihten önce gerçekleşmiş olmalıdır.

²⁸ *Niğde*, 17 Mart 1926, s. 1.

heyetinin seçimine geçildi. Yapılan seçimde Maarif Müdürü Ali haydar Bey, Orta mektep muallimlerinden Ahmet ve Mahmut beyler seçildiler. Bundan sonra ise gündem gereği 1926 senesi Türk Ocakları Kurultayına katılacak delege seçimi yapıldı. Yapılan seçimde Hüsnü Bey'in oybirliği ile Kurultaya katılması kabul edildi²⁹.

Bütün münakaşalar sonrası Niğde Türk Ocağı yönetim ve denetim kurulları ile 1926 yılı Türk Ocakları Genel Kurultayına katılacak delege listesi aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur³⁰.

Niğde Türk Ocağı İdare Heyeti (Yönetim Kurulu)

Görevi	Adı	Vazifesi
Reis	Hüsnü Bey	Orta Mektep Müdürü
Muhasip	Ekrem Bey	Hükümet Tabibi
Veznedar	Hamid Şakir Bey	İhtiyat zabiti
Katip	Ferid Bey	İhtiyat zabiti
Aza	Hilmi Gültekin	Tedrisat-ı İbtida-i Müfettişi
Aza	Kevser Hanım	Kız Numune Mektebi Müdürü

Niğde Türk Ocağı Murakabe Heyeti (Denetim Kurulu)

Adı	Vazifesi
Ali Haydar Bey	Maarif Müdürü
Ahmet Bey	Orta Mektep Muallimi
Mahmut Bey	Orta Mektep Muallimi

1926 Türk Ocakları Genel Kurultayına Katılacak Delege

Adı	Vazifesi
Hüsnü Bey	Orta Mektep Müdürü

Yapılan bu görevlendirmede dikkat çeken bir hususta yönetim kuruluna aza olarak seçilen kişilerden birisinin hanım olmasıdır.

3.2 Niğde Türk Ocağının Faaliyetleri, Yaptıkları Hizmetler ve Çalışmaları

9 Ocak 1925 tarihinde Niğde Türk Ocağı Başkanı seçilen Hüsnü Bey'in yoğun bir faaliyet ve çalışma temposu göze çarpmaktadır. Türk Ocağı yönetimi Ocak 1925 tarihi sonlarında Niğde'de bulunan gazetelere verdiği ilanlarla Türk ocağının çalışma şartları ve verdiği hizmetler hakkında halkı bilgilendirmiştir.

Bu haberlerde Türk ocağının kütüphaneye nakledildiği, her gün saat 3'ten güneş batana kadar idare heyetinde bir kişinin sırayla ocakta hazır bulunacağı belirtilmiştir. Ayrıca 20 Ocak 1341 (1925) tarihinden itibaren büyük salon mütalaa ve kütüphaneye hazır edilmiş olup sabah ondan güneş batıncaya kadar açık bulunacağı ifade edilmiştir. Anadolu ve İstanbul gazete ve mecmualarının "Milli Kütüphanede"³¹ ile mevcut kitapların kadın erkek herkesin istifadesine

²⁹ Niğde, 17 Mart 1926, s. 1.

³⁰ Niğde, 17 Mart 1926, s. 1.

³¹ Niğde'de bulunan kütüphanenin ismi.

sunulduğu belirtilmiş; gazete ve kitap için orada daima hazır olan memura müracaat edilebileceği belirtilmiştir³².

Niğde Türk Ocağı ülkemizin genelini ilgilendiren yakından takip etmiştir. Bu olaylar karşısında gerekli tepkisini ortaya koymuştur. 11 Şubat 1925 senesinde ortaya çıkan Şeyh Sait İsyanına ülkenin pek çok yerinde Türk Ocakları çektikleri telgraflarla durumu protesto etmişlerdir. Niğde Türk Ocağının bu konudaki protesto telgrafının bulunduğu Hâkimiyeti Milliye Gazetesinin 4 Mart 1925 tarihli nüshasında bildirilmiştir³³. Ancak telgraf metninin içeriği verilmemiştir.

Niğde Türk Ocağı, Nida Gazetesi'nin 16 Şubat 1925 tarihli nüshasında bir aylık çalışmasını yayınlamıştır. Türk Ocağının bir aylık mesaisi aşağıdaki gibidir.

1. İdare heyeti her hafta muntazaman içtima edecektir.
2. Başkalarına nümûne-i imtisal (örnek) olmak üzere idare heyeti arkadaşları tarafından ocağa kitap ve gazeteler ihda olunmuştur.
3. Maarif idaresi ile görüşülerek Milli Kütüphanenin ocak kütüphanesiyle birlikte idaresini temini.
4. Ocak dairesi ve kütüphanesinin muhafazası için daimi bir memur bulundurulması.
5. Ocak kütüphanesi için Anadolu ve İstanbul gazetelerinin temini.
6. Her on beş günde bir içtimaî, edebî, tarihi konferanslar tertibi
7. Memlekette esnaf cemiyetleri teşkilatı için ocağın sarf-ı mesai' etmesi
8. Yani'nin Otel binasını ocağa mal edilmesi için teşebbüste bulunulması.
9. Her ayın on beşinde bir aylık mesai hülasasının efkâr-ı umumiye ilanı
10. Ocak azasının tezyidi
11. Müsamere ve konferanslar vererek birinci zevklerin tatmini ve varidat temini
12. Ocak Levhasını taliki meselesi için çirkin dedikodulara meydan vermezden haysiyetiyle mütenasip bir şekil halin bulunması

Bu haberin altında henüz 35 günlük bir ömre sahip Niğde Türk Ocağı'nın 12 madde halinde verilmiş olan bir aylık çalışma mesailerinin 1,2,3,4 ve 10 maddelerinin gerçekleştirdikleri diğerlerini ise gerçekleştirme noktasında oldukları belirtilmiştir. Ayrıca haberin devamında; "*Ocak heyeti idaresi kendisinden ziyade fîliyatı şiar edinmiştir. Ocak mensuplarını kenarda köşede lüzumsuz dedikodulardan ziyade ocağın içinde samimi hasbihâllerin kaynaşmış olduğunu görmek ettiğini efkârı umumiye arz ile samimi müzaheretler temenni eylerim*" ifadesi yer almaktadır³⁴.

Niğde Türk Ocağı Türkiye'de yapılan inkılâp çalışmalarını da yakından takip etmiştir. Şapka İnkılâbı öncesinde halkın bilinçlendirilmesi için bir takım faaliyetler gerçekleştirmiştir. Hâkimiyeti Milliye gazetesinde 14 Ekim 1925 tarihinde Niğde Türk Ocağının "Taassup ve muhafazakârlık aleyhinde" büyük bir mitin hazırlığı bildirilmiştir³⁵. Yine 29 Ekim 1925 günü Cumhuriyet Bayramı şerefine Türk Ocağı tarafından düzenlenen müsamerede, Niğde Orta Mektep

³² Nida, I/7 (26 Ocak 1341), s. 3; Müdafaa, I/4 (19 Kânunusani 1925), s. 4.

³³ "İrticaa Karşı" Hakimiyet-i Milliye, 4 Mart 1341, s. 2; Karaer, agt, s. 124.

³⁴ Nida, I/10 (16 Şubat 1341), s. 3.

³⁵ Hâkimiyeti Milliye, 13 Teşrinievvel 1925, 1; İbrahim Karaer, agt, s. 127.

Müdürü Hüsnü Bey (Savaşçın) şapka hakkında bir konuşma yapmış, bu konuşmayı takiben müsamere salonunda fesli olanlar feslerini atmışlardır³⁶.

17 Mart 1926 tarihli gazetede “Türk Ocağı Bayrım başlıklı bir haber yer almaktadır. Bu haberde 18 Mart Perşembe gününün Türk Ocaklarının kurulduğu güne tesadüf ettiği ve bu günün bayram olarak kutlandığı belirtilmiştir. Bu sebepten Niğde Türk Ocağı'nın da kutlama tertip ettiği ve Perşembe günü gecesi bir balo tertip ettiği haberi verilmiştir. Yine bu haberde baloya katılacak kişilerin eşleriyle birlikte iştirak etmeleri gerektiği belirtilmiştir³⁷.

Salon süslenmiş havanın kararması ile birlikte radyum lambaları ile aydınlatılmıştır. Saat 21.00 da davetler teker teker gelmeye başlamıştır. Gelen davetliler Ocak Murahhası Rıza Bey tarafından karşılanmaktadır. 21.30'da Vali Cemal Bey ve eşinin gelmesi ile birlikte balo başlamıştır. Baloya mûsikî heyeti tarafından sunulan müzik programı ile devam edilmiştir. mûsikî heyetinde Orta Mektep mûsikî muallimi Şaban, muallim Servet Hanım ve Raif beyler bulunmaktadır. Mûsikî heyeti davetlilere çok güzel parçalar dinletmiştir. Müzik programı sonrası dans parçaları çalınmaya başlamıştır. Bakanlar bu yeni cereyanı bizzat görmek için sabırsızlanıyordu. Maarif Müdürü Ali haydar Bey Muhsine Hüsnü Hanımla, Orta Mektep Müdürü Hüsnü Bey'de Servet Raif Hanımla, resim muallimi Ahmed Bey'de Şekure Haydar Hanımlarla ilk olarak dansa kalkmışlardır

Müttefikken diğer çiftlerde dönmeğe başlamış ve ilk dakikalar heyecan içinde geçmiştir. Dans edenle gittikçe açılmaya başlamış; dans edenler içinde Raif Bey ve Menşure hanımın çok başarılı bir şekilde dans etmektedirler. Bor'dan baloya katılan Doktor Cemal Bey ve Ruhsar Hanım'da olağanüstü bir gösteri sergilemişlerdir. Dans gösterilerini seyredenler dakikalarca dans edenleri alkışlamışlardır. Bu esnada davetlilere çay ve pasta ikram edilmiştir. Balo geç saatte sona ermiştir³⁸.

18 Mart 1926 gecesi düzenlenen baloya Vali Salih Cemal, Jandarma Kumandanı Kaymakamı Zühdü, Şube Reisi Şevket, Sıhhiye Müdürü Doktor Şefik Arif, Hükümet tabibi Ekrem, Yüzbaşı Hüsameddin, başmühendis Galip, Meclisi Umumi Nevşehir azasından Fazıl Mümtaz, Eczacı Hayreddin Beyler ve eşleri katılmıştır. Ayrıca Niğde'nin aydın gençleri ile Orta Mektep Müdürü Hüsnü Bey ile müdür muavini Cevad Beyler aileleriyle katılmışlardır³⁹.

Niğde Türk Ocağı'nın 1926 tarihinde gerçekleştirdiği bir diğer etkinlikte konser tertip etmek olmuştur. Konser, 24 Haziran 1926 Perşembe günü (13 Zilhicce 1344, Kurban Bayramının 4. Günü) saat 14.30'da gerçekleşmiştir. Konser salonu konser başlamadan saatlerce önce dolmuştur. Konseri dönemin 3 usta sanatçısı olan Bahaeddin, Midhat ve Muhittin Beyler vermiştir. Sanat müziğinin değişik makamlarında parçalar okunmuş, parçaların arasında Cevad Bey, Ahmed Bey ve Doktor Ekrem Bey tarafında meşhur şairlerimizin şiirlerinden örnekler okunmuştur. Bu mûsikî ziyafeti saatlerce devam etmiştir⁴⁰.

Niğde Gazetesi'nde konseri veren Bahaeddin, Midhat ve Muhittin Beylerin Niğde'ye 22 Haziran 1926 Salı günü eşleriyle birlikte geldikleri ve Orta Mektep Müdürü (Türk Ocağı Reisi) hüsnü Bey tarafından misafir edildikleri haber edilmiştir. Ayrıca bu misafirlerin Niğde Valisi (Salih Cemal), Tüccardan haki Bey, Belediye azasından Esad Bey, Orta Mektep muallimleri, Niğde Mebusu Halid Bey ve Belediye Başkanı Sadık Be ayrı ayrı ziyaret ettikleri bildirilmiştir⁴¹.

³⁶ Cumhuriyet, 31 Teşrin-i evvel 1925, 4. İbrahim Karaer, agt, s. 128.

³⁷ *Niğde*, 17 Mart 1926, s. 1.

³⁸ *Niğde*, 24 Mart 1926, s. 1.

³⁹ *Niğde*, 24 Mart 1926, s. 1.

⁴⁰ *Niğde*, 30 Haziran 1926, s. 2.

⁴¹ *Niğde*, 30 Haziran 1926, s. 2.

23 Nisan-1 Mayıs 1927 tarihleri arasında Türk Ocaklarının Genel Kurultayı yapılmıştır. Bu kurultayın 26 Nisan 1927 Salı günü saat 16.45’de gerçekleşen 5. içtima 2. Celsesinde Niğde Murahhası olarak Ekrem Tok Bey’in ismi geçmektedir⁴².

Niğde Türk Ocağının sonraki etkinlikleri hakkında Niğde Gazetelerinin ulaştığımız nüshalarında fazla bir habere rastlamadık. 16 Şubat 1931 tarihli *Resmi Niğde Gazetesi*’nde Türk Ocağı genel kurulunun bir sene evvel toplanması lazım geldiği haleden toplanamadığı belirtilmiştir. Ancak 12 Şubat 1931 Perşembe günü Mektupçu Kazım Bey başkanlığında toplanabilmiştir. Toplantıda Ocak Yönetim kurulundan faaliyetleri hakkında açıklama beklenirken böyle bir açıklamanın yapılmadığına dikkat çekilmiştir. Doğrudan Yönetim kurulunun oluşturulması için seçimlere geçildiği ancak çoğunluk sağlanamadığı içinde toplantının 16 Şubat 1931 Pazartesi öğleden sonraya ertelendiği belirtilmiştir⁴³.

3.3 Niğde Türk Ocağının Faaliyet Gösterdiği Bina

Niğde Türk Ocağının şehirdeki Milli Kütüphanenin bir odasında faaliyetlerini sürdürdüğü gazete haberlerinden anlaşılmaktadır. Kütüphanede Cumhuriyet Halk Partisi de faaliyet göstermektedir. Şehrin en iyi bir mahallinde olması ve toplantılara mahsus salonunun bulunması itibarıyla Türk Ocağının faaliyetleri için en uygun binanın bu olduğu dile getirilmiştir. Kısa sürede ocağa verile oda soba, masa, sandalye ve oluşturulan kütüphanesi ile halka hizmet vermeye başlamıştır⁴⁴. Nida Gazetesi’nin 16 Şubat 1925 tarihli nüshasında Türk Ocağı’nın bir aylık çalışma mesaisi verilirken 8. sırada Yani’nin Otel binasının ocağa mal edilmesi şeklinde bir haber bulunmaktadır⁴⁵. Bu otelin ocağa mal edilip edilmediği hususunda başka bir habere ulaşamamıştır.

Bugün Niğde’de ne Milli Kütüphane binası, ne de Yani’nin Oteli şeklinde söylenen bir bina bulunmamaktadır. Bu binaların yerlerini tespit etmek mümkün olmamıştır. Türk Ocaklarının feshedilmesi ve mal varlıklarının Cumhuriyet Halk Fırkasına devredilmesinin takiben Niğde Türk Ocağı binası 1500 lira bedelle satılmıştır⁴⁶. Satılan bu binanın yukarıda bahsedilen otel binası mı yoksa başka bir binamı olduğu tespit edilememiştir.

3.4. Niğde Türk Ocağının Mali Durumu

Nida gazetesi Muhabiri ile Niğde Türk Ocağı’ndan bir yönetici arasında gerçekleştirilen 16 Şubat 1925 tarihli bir mülakatta Türk ocağının mali durumu gündeme gelmiştir. Türk Ocağı yöneticisi Eski Yönetimden (9 Ocak 1925’den öncesi) nakden veya başka bir suretle hiçbir şey devir almadıklarını belirtmiştir. 9 Ocak 1925’den mülakatın yapıldığı 16 Şubat 1925’e kadar geçen kısa sürede küçümsenmeyecek miktarda varidat temin ettiklerini belirtmiştir. Ancak varidatın ne kadar olduğuna dair bir bilgi verilmemiştir. Burada eski yönetici C. Şehabeddin bey suçlanarak ocağın altı aydır azası olduğu ve vaat edip ödemeyi taahhüt ettiği 500 lira değerindeki borcunu da ödemediği dile getirilmiştir⁴⁷.

3.5. Üye Sayısı

Nida gazetesinin 16 Şubat 1925 tarihinde gerçekleştirdiği bir mülakatta Niğde Türk Ocağı üye sayısının 33’e ulaştığı ve bu sayının günden güne arttığı belirtilmiştir⁴⁸.

⁴² *Türk Ocakları Kurultayı*, 23 Nisan-1 Mayıs 1927, 5. İçtima 2. Celse, s. 249.

⁴³ *Resmi Niğde*, 16 Şubat 1931, s. 1.

⁴⁴ *Nida*, I/10 (16 Şubat 1341), s. 2-3.

⁴⁵ *Nida*, I/10 (16 Şubat 1341), s. 3.

⁴⁶ BCA, 490.01.70.265.1, 7.6.1932

⁴⁷ *Nida*, I/10 (16 Şubat 1341), s. 2-3.

⁴⁸ *Nida*, I/10 (16 Şubat 1341), s. 2-3.

3.6. Türk Ocağına Karşı Muhalefet Çalışmaları ve Türk Ocağı Levhasının Asılması Meselesi

Niğde Türk Ocağı'nın ilk başkanı olan C. Şehabeddin Bey ve Cumhuriyet Halk partisi Mutemedi İsmail Hakkı Beylerin 9 Ocak 1925 tarihinde yapılan kongrede azınlık kalarak seçimleri kaybetmeleri üzerine yeni yönetime karşı muhalefet oluşturarak mücadele etmeye başlamışlardır.

Nida gazetesindeki 16 Şubat 1925 tarihli Beş Yıldız ismiyle yazılan "İkinci Mektup" başlıklı bir yazıda bu husus dile getirilerek eleştirilmiştir. Bu haberde Niğde Türk Ocağı'nın ilk idare heyetini yaklaşık 4 ay süre ile görevde kaldığı halde (C. Şehabeddin Bey başkanlığındaki idare kast ediliyor) hiçbir faaliyet sergilemedikleri ifade edilmiştir. Bunun üzerine 35-40 gün evvel yeni yönetimin oluşturulduğu⁴⁹ yeni yönetimin bir takım faaliyetler yaptığı belirtilmiştir⁵⁰. Yine gazetede devamla yeni kurulan ve gelişmeye yüz tutan Niğde Türk Ocağı'nın bu muhalefet ile yıpratıldığı dile getirilmiştir. Eski yönetim başkanı C. Şehabeddin Bey'in ocak yönetimine karşı yazdığı ve yayınladığı mektuplarla saldırmasını oldukça anlamsız bulmaktadır⁵¹.

Nida Gazetesinde Beş Yıldız ismi ile yazılan "İkinci Mektup" başlıklı yazıda bu durum anlatılmıştır. C. Şehabeddin Bey ve İsmail Hakkı Bey'in Niğde'de Cumhuriyet Halk Partisini güçlendirerek Türk Ocağı'nın çalışmalarını engellemek istedikleri dile getirilmiştir. Ancak bu tavırları ile partiyi güçlendirmek yerine istifalara sebebiyet verdikleri haber edilmiştir⁵².

Niğde Türk Ocağı yönetimine karşı C. Şehabeddin Bey ve İsmail Hakkı Bey'in oluşturduğu muhalefet Nida Gazetesinin 16 Şubat 1925 tarihli nüshasında "Mülakat" başlıklı yazının konusu olmuştur. Niğde Türk Ocağı yöneticilerinde biri ile Müdafaa gazetesi muhabiri arasında 16 Şubat 1925 tarihinde bir mülakat gerçekleştirilmiştir. Bu mülakat Müdafaa Gazetesinde Şehabeddin Bey tarafından Türk Ocağı İdaresine yazılan açık bir mektuba cevap niteliğindedir. Elimizdeki gazete nüshalarında bu mektup mevcut değildir. Mülakatta muhabir Türk Ocağı idare heyetine yazılan mektubu nasıl buldunuz sorusuna Ocak yöneticisi mektupta yöneltilen suallerin 6-7 yılda ancak gerçekleştirilebilecek işler olduğunu birinci ayını henüz dolduran bir yönetim sürelerini olduğunu dile getirmiştir⁵³. Türk Ocağına yazılan bu mektupta yer alan bir suçlamada Orta mektepten odun ve hademe getirildiği hususudur. Ocak yöneticisi bu suçlamaları reddederek; yazılan şeylerin doğru olmadığı ve odunun satın alındığını belirtmiştir⁵⁴.

Niğde Türk Ocağı yöneticisi ile yapılan mülakatta geleceğe ait projelerinin olduğu ama bunları bir ay içerisinde gerçekleşmesinin mümkün olmadığı dile getirilmiştir. Şehab Bey'in yaptığı eleştiriler için "*acaba Şahap Beyefendi 4 aylık zaman riyasetlerinde ne yapmışlardı? Bizi paslı soba ve kırık sandalye ile teşhir etmek ayıptır. Bu kabahat bize değildir. 500 lira muavenet vaat eden memleketimizde kim var. Bundan bir hicap tevellüt ediyorsa hiç de bize ait olmayacaktır*"⁵⁵ sözleriyle sitemlerini dile getirmiştir.

Nida Gazetesinin 16 Şubat 1925 tarihli nüshasındaki "İkinci Mektup" ve "Mülakat" başlıklı yazılarda dile getirilen bir meselede Niğde Türk Ocağı Levhasının asılması meselesi olmuştur⁵⁶. Bu haberlerde Niğde Cumhuriyet Halk Partisi ve Niğde Türk Ocağı'nın çalışmalarını Milli Kütüphane binasında yürüttükleri belirtilmiştir. C. Şehabeddin Bey ve İsmail Hakkı Bey'in Milli Kütüphane binası üzerine Cumhuriyet Halk Fırkası Niğde Merkezi yazılı bir levha

⁴⁹ 9 Ocak 1925 tarihinde Hüsnü Bey başkanlığında oluşturulan yönetim.

⁵⁰ Nida, I/10 (16Şubat 1341), s. 2-3.

⁵¹ Nida, I/10 (16Şubat 1341), s. 2-3.

⁵² Nida, I/10 (16Şubat 1341), s. 2-3.

⁵³ Nida, I/10 (16 Şubat 1341), s. 2-3.

⁵⁴ Nida, I/10 (16 Şubat 1341), s. 2-3.

⁵⁵ Nida, I/10 (16 Şubat 1341), s. 2-3.

⁵⁶ Nida, I/10 (16 Şubat 1341), s. 2-3.

asmışlardır. Bu levha 2 metre uzunluğunda 1,5 metre genişliğindedir. 9 Ocak 1925 tarihli Niğde Türk Ocağı kongresinden sonra İsmail Hakkı Bey⁵⁷ Milli Kütüphanenin iki odasından birisini Türk Ocağı'na çalışmaları için tahsis etmiştir. Niğde Türk Ocağı da kendisine verilen odayı kısa sürede soba, masa, sandalye ve ocağa bağışlanan kitapları yerleştirerek tefrişe çalıştı. Ayrıca Niğde Türk Ocağı yazılı bir levha oluşturarak çalıştıkları odanın herhangi bir yerine asmak istemişlerdir. Ancak C. Şehabeddin Bey ve İsmail hakkı Bey bu durumun Cumhuriyet Halk Partisinin şan ve şerefine muhalefet oluşturuyor gerekçesi ile karşı çıkmışlardır. Türk Ocağı yetkilileri bu durumun fırka için bir zül değil aksine şeref teşkil edeceğini, levhanın kendilerine verilen odanın bir köşesine asacaklarını dile getirmiş olmalarına rağmen parti yetkilileri karşı çıkmıştır. Mesele kısa sürede büyümüştür. Niğde Türk Ocağı yetkilileri Niğde Milletvekili Halid Bey ile görüşerek meselenin çözümüne çalışmışlardır. Nihayet Halid Bey'in aracılığı ile Niğde Türk ocağı levhası ocağın çalıştığı odaya asılmasına karar verilerek çözüme kavuşmuştur⁵⁸.

Sonuç

Türk Ocaklarının feshedildiği gayri resmî olarak ilk defa 20 Mart 1931 tarihinde kamuoyuna açıklanmıştır. Bu tarihten sonra basında Türk Ocaklarını feshedilerek CHP katılma kararını gerekçelerini açıklayan makaleler yayımlanmıştır. Bu gerekçelerden birisi belki de en önemlisi olarak Türk Ocağının CHP'ye rakip olacağı endişesidir⁵⁹.

Mustafa Kemal'in 1922-1931 döneminde faaliyet gösteren Türk Ocaklarına sevgisi, ilgisi ve güveni hiç eksilmemiştir. Bu duyguların Türk Ocağının kendisini feshettiği 10 Nisan 1931 tarihine kadar kesintisiz devam ettiği, ocakların CHP ile birleştirilmesi kararında bile bu durumun belirtildiği ifade edilmiştir⁶⁰. 10 Nisan 1931 tarihli Türk Ocakları genel kurultayında Türk Ocaklarının, CHP'ye katılması ve bütün mallarının devredilmesi hakkında komisyon kararı oybirliği ile kabul edilmiştir⁶¹. Niğde Türk Ocağı da feshedilerek binasının 7 Haziran 1932 tarihinde satılmıştır⁶².

KAYNAKÇA

1. Arşiv Kaynakları

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

BCA, 490.01,70.265.1, 7.6.1932.

Özel Arşiv

Niğde Türk Ocağı Hüviyet Varakası.

Nüfus kayıt Örnekleri

Şehabettin Tüzün, *Nüfus Kayıt Örneği*, Niğde Merkez, Yenice Mahallesi, Cilt No: 21, Hane No: 105.

Hasan Hüsnü Savaşçın, *Nüfus Kayıt Örneği*, Sakarya İli, Geyve İlçesi, Kışlaçay Köyü, Cilt No: 63, Hane No: 13.

⁵⁷ Niğde Cumhuriyet Halk Partisi Mutemedi.

⁵⁸ *Nida*, 1/10 (16 Şubat 1341), s. 2-3.

⁵⁹ Karaer, s. 64.

⁶⁰ Karaer, s. 42.

⁶¹ Karaer, s. 42.

⁶² BCA, 490.01,70.265.1, 7.6.1932

2. Gazeteler

Cumhuriyet Gazetesi

31 Teşrin-i evvel 1925; 6 Nisan 1958.

Feryad

I/24 (25 Kânunuevvel 1340)

Hâkimiyeti Milliye

4 Mart 1341, 13 Teşrinievvel 1925

Müdafaa

I/4 (19 Kânunusani 1925)

Nida

I/4 (5 Ocak 1925); I/7 (26 Ocak 1341); I/10 (16Şubat 1341)

Niğde

17 Mart 1926; 24 Mart 1926; 30 Haziran 1926.

Resmi Niğde

16 Şubat 1931.

3. Kitap ve makaleler

BAYRAKTUTAN, Yusuf, Türk Fikir tarihinde Modernleşme Milliyetçilik ve Türk Ocakları (1912-1931), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1996.

KARAER, İbrahim, *Türk Ocakları ve İnkılâpları (1912-1931)*, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp tarihi Enstitüsü (Doktora tezi), Ankara 1989.

SAPANCALI HÜSNÜ, *Karamanoğulları Hayat ve Vekâyi' Tarihiyyeleri*, (haz. Nevzat Topal), Kömen Yayınları, Konya 2010.

SARINAY, Yusuf, Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları 1912-1931, Ötüken, İstanbul 1994.

TUNCER, Hüseyin, Türk Yurdu (1911-1931) Üzerine Bir İnceleme, Kültür Bakanlığı, Ankara 1990).

Türk Yurdu, Cilt I, Sayı 3 (Kânunuevvel 1340), s. 229.

Türk Ocakları Kurultayı, 23 Nisan-1 Mayıs 1927, 5. İçtima, 2. Celse, s. 249.

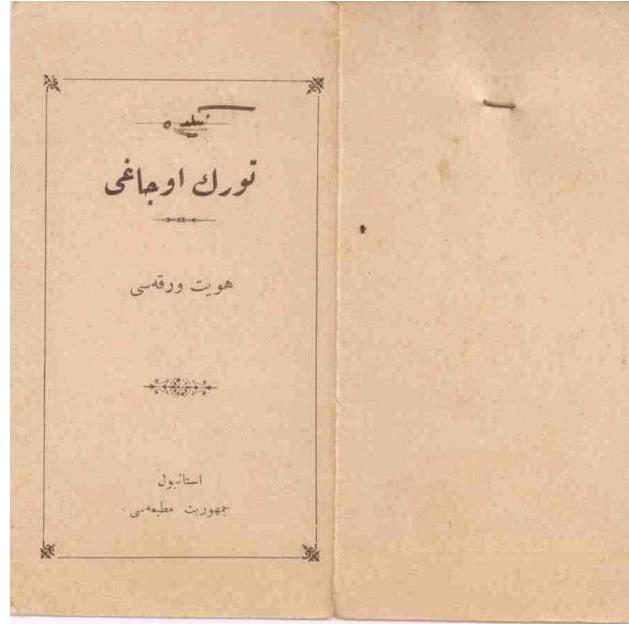
“Niğde Ocağının Yeni İdare Heyeti”, *Türk Yurdu*, Cilt I, Sayı 6 (Mart 1341), s. 589.

4. Kaynak Kişi

Mutlu Erdem, 1942 Niğde Doğumlu

Ekler

Resim 1a: Niğde Türk Ocağı Hüviyet Varakası (Dış Kapak)

Resim 1b: Niğde Türk Ocağı Hüviyet Varakası (iç Kapak)

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/7 Summer 2013

Resim 2: Niğde Türk Ocağı Başkanı Hüsnü Bey (Sol alttan birinci resim), Niğde Türk Ocağı Muhasibi Naci Bey (ikinci sırada ortada), Niğde Türk Ocağı Azası Rahmi Bey (İkinci sıra soldan birinci resim)

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/7 Summer 2013

Resim 3: 1926 Türk Ocakları Kurultayı Murahhasları

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/7 Summer 2013

